

ESPOON KOTIKAUPUNKIPILOT
ESPOONLAHTI

ESPOONLAHDEN
KESKUS

KIVENLAHTI

LAURINLAHTI

SOUKKA

SOUKANRANTA

KÄVELYOPAS

Versio 2014

ESPOON KOTIKAUPUNKIPOLUT
ESPOONLAHTI

ESPOONLAHDEN KESKUS
KIVENLAHTI
LAURINLAHTI
SOUKKA
SOUKANRANTA

Versio 30.9.2014

88 kohdetta • 12 tietolaatikkoa • pääreittien pituus 16 km

Toimitus ja ulkoasu Pauli Saloranta / Suomen Kotikaupunkipolut tmi

Kuvat Mikko Perkko / EKYL

Julkaisija Espoon Kaupunginosayhdistysten Liitto 2015

Yhteistyössä Espoon kaupunki, Esbo Hembygdsförening,
Soukka-seura ja Laurinlahden yhdyskunta

Kiitos kaikille tietoja antaneille kaupunkilaisille, virkamiehille ja yhteisöille!

Aineisto on netissä:

www.ekyl.fi/espoo-kotikaupunkipolut

www.espo.fi/kotikaupunkipolut

Espoon Kaupunginosayhdistysten Liitto ry eli EKYL on vuonna 1981 perustettu espooalaisten kaupunginosa- ja kotiseutuyhdistysten keskusliitto ja palveluorganisaatio. Liitolla on 46 yhdistysjäsentä eri puolilta Espoota.

www.ekyl.fi

Monipuolisten kotikaupunkipolkujen laatiminen on kaupunginosayhdistysten toimintamuoto, jonka Pauli Saloranta kehitti valtakunnallisessa pilottihankkeessa Espoossa 2004–05 Espoon kaupungin ja Uudenmaan liiton rahoituksella.

www.kotikaupunkipolut.fi

JOHDANTO

Espoonlahti oli aikoinaan jo hansakauppiaiden ja talonpoikaispurjehtijoiden liikennöimä kauppaväylä. Rannikon kyliin kehittyi kartanoita, joiden maille syntyi 1800-luvun lopulla vilkas helsinkiläisten huvilayhdyskunta.

Porkkalan vuokra-ajan jälkeen kehitys käynnistyi nopeasti: Alvar Aallon suunnitelman pohjalta rakennettiin 23 000 asukkaan moderni luonnonläheinen rantakaupunki, jolla on Länsimetron jatkon myötä yhä tiivistyvä keskusta.

KIRJALLISUUTTA

Elämää lähiössä. Riitta Astikainen ja Riitta Heiskanen ja Raija Kaikkonen (toim.) 1997, Helsingin Sanomat.

Ernan tarina. Suomen tiedustelujoukko Virossa toisen maailmansodan vuosina. Ülo Jogi 1996, Ajatus.

Espoo – kasvun näkijät ja tekijät. Reima T. A. Luoto 2004, Espoon kaupunginmuseo.

Espoo – oma lukunsa. Pertti Maisala 2008, Espoon kaupunkisuunnittelukeskus.

Espookirja. Uolevi Itkonen 1992, Espoon kaupunki.

Espoon luontokohteet. Harri Anttila ja Kati Berninger 2004, Espoon ympäristökeskus, 7. painos.

Espoon rakennuskulttuuri ja kulttuurimaisema. Erkki Härö 1991, Espoon kaupunginmuseo, 2. painos.

Helsinki Espoo Kauniainen Vantaa Arkkitehtuuriopas. Arvi Ilonen 2000, Otava.

Kylä-Espoo. Espoon vanha asutusnimistö ja kylämaisema. Espoon kaupunkisuunnittelukeskus 2008.

Laurinlahden yhdyskunta 1948–1998. Seppo Laurikainen ym. 1998, Laurinlahden yhdyskunta ry.

Lähiöt ja tehokkuuden yhteiskunta. Johanna Hankonen 1994, väitöskirja, Tampereen teknillinen korkeakoulu, Gaudeamus ja Otatieto oy.

*Susihukkipia ja punahilkkoja. Raportti Espoon ja Vantaan itsenäisyystaistelusta alue-
rakentamisen avulla.* Raimo Markkanen 1997, Rakennusalan kustantajat.

Sydämellistä yhteiselämää. Espoon koulutaloja 1873–1990. Kari Jormakka 1991.

Tarinoita Soukasta. Benita Åkerlund 2011, Soukka-seura.

Espoonlahden keskus

20 kohdetta • 1 tietolaatikko • noin 4 km

1 Ulappatori

Länsimetron jatkoon valmistautuen Es-
poonlahti on jo saanut Ulappatorista uuden pääaukion aivan tulevan metroase-
man viereen.

Torin reunalla maamerkinä toimii
as.oy Espoon Tähestäjän tornitalo, joka
valmistui 2013. Koko korttelin talot on
suunnitellut Petri Rouhiainen ja julkisivu-
jen graafisen betonin kuviot Aimo Kataja-
mäki aiheinaan merivirrat ja sekä erilai-
set merenelävät. Taloyhtiöillä on yhteinen
parkkihalli Ulappatorin alla sekä sauna-
ja kerhotilat Tähestäjän 13. kerroksessa.
Katotasossa on liikehuoneistoja.

2 Lippulaiva

Valmistui 1994, suunnittelija Heikki Kos-
kelo. Posti siirtyi saman katon alle 1999.
Espoon suurten kauppakeskusten päivi-

tyskierroksella Lippulaiva oli vuorossa
2007, nyt liiketiloja yhteensä 38. Alkupe-
räisistä liikkeistä toimivat edelleen Ken-
kä-Pertti ja K-Seilori.

Kaupungin yhteispalvelupiste tarjoaa
monipuolisia julkishallinnon neuvonta- ja
asiointipalveluja. Myös kirjaston tuomi-
sesta Lippulaivaan on ollut välillä puheta.

Tämän vuosikymmenen aikana raken-
netaan Länsimetron jatkeen asema ja
bussiterminaali Lippulaivan länsipäähän.
Sisäänkäyntejä on tulossa Espoonlahden-
kadulle ja Espoonlahdenreitille.

3 Ankkurin liiketalo

Valmistui 1986, suunnittelijat Timo ja
Tuomo Suomalainen. Espoonlahden kes-
kustan rakennuttaja Asuntosäätiö tilasi
arkkitehdeilta mielenkiintoisen raken-

Länsimetro ja sen jatko

Helsingin metron läntistä osuutta on suunniteltu jo 1950-luvulta asti. Sen ensimmäisestä vaiheesta päätettiin erinäisten vaiheiden jälkeen 2008. Vaihtoehtona oli muiden muassa Espoon oman pikaraitiotieverkoston kehittäminen. Osuus Matinkylään saakka valmistuu 2015 sisältäen 7 uutta asemaa. Samalla siirrytään automaattijuniin, mikäli ne saadaan toimimaan.

Länsimetron jatkosta Kivenlahteen valmistui yleissuunnitelma 2011. Espoon valtuusto hyväksyi sen 2012 ja ratkaiseva valtion rahoituspäätös tehtiin minihallitusneuvotteluissa kesäkuussa 2014. Uuden osuuden pituus on 7 km ja se rakennetaan kokonaan maan alle. Asemia tulee viisi sekä lisäksi varikko Sammalvuoreen. Kustannusarvio on 800 miljoonaa euroa ja arvioitu valmistumisaika 2020.

Metron rakentaminen muuttaa koko Etelä-Espoota huomattavasti. Se näkyy jo nyt tulevien asemanseutujen tiivistymisenä, väkiluvun kasvuna ja kaupunkimaisen elämänmuodon yleistymisenä.

nuksen joka jatkaisi aiemmin valmistuneen kirkon tyyliä, mutta toteutuskustannusten piti olla kohtuulliset. Sininen väri ominainen talolle. Tontin toinen puoli on luontoa, toinen rakennusta. Pergolat ja muut yksityiskohdat lieventävät siirtymää luonnosta modernien palveluiden pariin.

4 Espoonlahden kirkko

Valmistui 1980, suunnittelijat Timo ja Tuomo Suomalainen. Vasta perustetulla seurakunnalla ei ollut aikaa pitää arkkitehtuurikilpailua, joten työ tilattiin suoraan Laurinlahdessa asuneilta arkkitehteilta, jotka tunnettiin Temppeliaukion kirkon suunnittelusta.

Kirkon tiloihin kuljetaan pienen sisätörin kautta. Läpikulkukin on mahdollista aukioloaikoina. Salissa ja aulassa on käytetty tontilta louhittua kiveä. Merellistä henkeä puolestaan luo salin puukannatteen katto. Rakennuksen peruskorjausta suunnitellaan.

Kirkkosalissa on 400 istumapaikkaa. Pieni teräksinen alttarikrusifiksi on Kauko Moision valmistama. Kirkkolaiva *Alma* nostettiin paikalleen 1990. Sen rakensi Kalevi Saari 1880-luvulta peräisin olevan kaljaasin mallin mukaan.

Espoonlahden seurakunta on perustettu Kivenlahden seurakuntana 1975, jäseniä nykyään noin 33 000.

Ks. tietolaatikko: Timo ja Tuomo Suomalainen

5 Päiväkoti

Valmistui 1989, suunnittelijat Timo ja Tuomo Suomalainen. Samaa kokonaisuutta viereisen kirkon kanssa. Luontoyhteyttä on tuotu esiin mm. suurilla sini-

vihreillä puupinnoilla, jotka valitettavasti tärveltiin ensin graffiteilla ja sen jälkeen kovalla peittomaalilla.

6 Kipparinmäki

Kipparinmäen puoliavoimien kortteleiden asemakaavat on suunnitellut Bror Söderman. Puiston luoteispuoliset rakennukset piirrettiin Asuntosäätiössä energiakriisin juuri puhjettua 1973, kaakkoispuoleiset Keskus-Satossa.

7 Espoonlahden uimahalli

Rakennettiin asukkaiden pitkän kampanjoinnin tuloksena 1983. Sen oli suunnitellut Osmo Sipari jo 1970-luvulla: energiakriisin vaatimukset näkyvät mm. ikkunoiden vähyytenä. Niiden sijaan allas-salissa on kuvataiteilija Marika Mäkelän suurikokoinen neliosainen emaliteos *Heijastuksia*.

Isompi allas on Espoon ainoa 50-metrinen. Kilpailuja varten on 400-paikkainen katsomo. Hallissa on lisäksi kuntosali, monipuoliset liikuntatilat, hoitopalveluja, kahvila, kokous- ja saunatilat sekä takka-huone.

Kävelytien kalliroleikkauksessa on hieno kivilajikontakti, jossa muinaisen merenpohjan tumma sedimenttikivi on saanut seurakseen vaaleaa tuliperäistä graniittia.

8 Espoonlahden urheilupuisto

Puistossa on pesäpallokenttä sekä yleisurheilu-, katukoripallo- ja ulkosali-bandykenttä, lämmitettävä hiekkatekonurmikenttä, skeittiparkki, puru- ja ratsastusratoja, kuntosaleja, uimahalli, kaksi jäähallia sekä urheiluhalli. Espoon-

lahti on tunnettu kisapaikka mm. heittolajien harrastajien parissa.

Laakso on entinen merenlahti. Jääkaudesta muistona on paksu savipohja. Sen alla ikivanhassa kallioperässä piilee ”Soukan malmi”: sinkkivälkettä, lyijyhohdetta ja rikkikiisua sisältävä esiintymä. Kaivoksia ei tänne kuitenkaan ole luvassa.

9 Espoonlahden koulu ja lukio

”Jylla.” Koulurakennus valmistui 1975, suunnittelija Osmo Sipari. Se oli aikanaan Suomen suurin ja modernein, ensimmäinen luokatonta koulua varten suunniteltu. Peruskorjaus 2012–13 toteutettiin alkuperäistä tyyliä kunnioittaen: mm. palautettiin 1970-luvun materiaaleja ja värejä. Samalla ruokalaan tilattiin Stig Baumgartnerilta 15-metrinen moniosainen seinämaalaukset *Pelipalapelit*.

Koulu perustettiin Helsingin Yrjönkadulle vuonna 1923 nimellä Helsingin suomalainen yksityislyseo. Se sai kutsumanimen ”Jylla” rehtorinsa, eversti Boris Gyllenbögelin mukaan. Kun lapsimäärä keskustassa väheni, koulu siirtyi ensin Töölöön ja sitten Soukkaan, jonka väkiluku tuolloin kasvoi voimakkaasti. Vanhat pääövet Mannerheimintie 8:sta ovat esillä pääaulassa.

Vuonna 1977 peruskoulujärjestelmään siirryttäessä silloinen yhteiskoulu jaettiin peruskoulun yläasteeseen ja lukioon, jotka kylläkin ovat tehneet koko ajan hyvää yhteistyötä. Nyt oppilaita on yli tuhat. Koulussa on matemaattis-luonnontieteellinen painotus sekä ruotsin kielilyhyopetusta. Lukiossa on kielipainotus ja monipuolista kansainvälistä toimintaa.

10 Koulumäen koulu

Erityiskoulu. Koulumäen koulussa opetus on luokkamutoista erityisopetusta oppilaille, joilla on todettu laaja-alaisia oppimisvaikeuksia tai kehitysviivästymä. Koulussa on 85 oppilasta, luokkakoko enintään kymmenen. Koulu toimii samalla erityisopetuksen resurssikeskukseksi yleisopetuksen opettajille ja muulle koulutusalan ammattihenkilöstölle.

11 Kauko Räsänen ateljeetalo

Kuvanveistäjä, taiteilijaprofessori Kauko Räsänen syntyi 1926 Suistamolla Laatokan Karjalassa. Hän opiskeli taideakatemian koulussa Helsingissä 1946–50 ja sai ensimmäisen kilpailuvoittonsa 1951. Räsänen töitä on ollut esillä useissa näyttelyissä koti- ja ulkomailla vuodesta 1953 lähtien. Pro Finlandia -mitali hänelle myönnettiin 1963. Töitä Espoossa mm. valtuustotalon metalliovet (1978) ja *Sukkula* (1983) Espoon Liiketalousinstituutin pihalla.

Kauko Räsänen asuu suunnittelemaansa ja rakentamassaan talossa, jossa on viisi ateljeeta. Tiloja vuokrataan nuorille kuvataiteilijoille.

12 Espoonlahden aluepaloasema

Valmistui 1979. Sysäys rakentamiseen tuli, kun Soukan liikekeskus paloi 1977. Aiemmin oli muodostettu mahdollisimman suuria keskuspaloasemia; nyt alettiin jälleen rakentaa pienempiä yksiköitä lähemmäs asiakkaita. Länsi-Uudenmaan pelastuslaitokseen kuuluvalle paloasemalle suunnitellaan uusia toimitiloja Sammalvuoreen vuodeksi 2017.

Vakinaisen palokunnan reservinä toimii 1949 perustettu Sökö Sommarö FBK VPK Suinonsalmessa kalustonaan mm. kaksi sammutusvenettä.

13 Entinen liiketalous-instituutti

Espoonlahden kauppaooppilaitos perustettiin 1974, yhdistettiin 1997 Espoon kauppaooppilaitoksen kanssa ja edelleen 2000 osaksi Espoon seudun koulutus-kuntayhtymää. Nykyään nimellä Omnia yhtymä järjestää koko Espoon ja Kirkkonummen suomenkielisen toisen asteen ammatillisen koulutuksen tarjoten mm. merkonomien tutkintoon johtavaa koulutusta eri toimipisteissään.

Vuonna 1981 valmistunut koulurakennus on nyt tyhjillään toimittuaan 2012–13 Espoonlahden lukion remontin väistötilana. Liikuntasali on jatkuvassa käytössä osana urheilupuistoa. Rakennuksen pihalla on Kauko Räsänen monimuotoinen pronssiveistos *Sukkula* vuodelta 1983.

14 Mårtensbro

Ruotsinkielinen 370 oppilaan koulu, jonka yhteydessä toimivat myös päiväkotit ja esikoulu ja iltapäiväkerhot. Uusi koulurakennus valmistui 2012, suunnittelija Playa Arkkitehdit. Kahteen sipeen jakautuva rakennus on kadun suuntaan tiilinen ja muurimainen. Kaartuva pihapuoli avautuu suurina ikkunoina, joita mäntypuiset pylväät rytmittävät kuin metsän hongat.

Rakennuksen energiankulutus ja kustannukset on laskettu 50 vuoden ja rungon osalta sadan vuoden päähän. Liikuntasali toimii S3-luokan väestönsuojana: sen betonivalut ovat paksuimmillaan 90 cm.

Pihalla tangon nokassa on Antti Maasalon vekkuli mobile *Tutkimusmatkailija II* vuodelta 2012. Teos on toisinto Maasalon 1986 Tapiolaan tekemästä alkuperäisestä, joka pääsi huonoon kuntoon ja poistettiin.

15 Espoonlahden jäähallit

Tekojäärata saatiin Espoonlahteen vuonna 1983. Sen jälkeen alettiin puhua kattamisesta, joka tapahtuikin 1996. Katsojapaikkoja on 550. Hallilla on myös kokoustilat ja kahvio.

Vieressä toimii harjoitusjäähalli, joka valmistui 1995 seurojen oman aktiivisuuden tuloksena.

16 Puistokartano

Espoonlahden pääterveysaseman naapurisiin valmistui 2013 senioreiden palvelukeskus Puistokartano, suunnittelija Hila Arkkitehdit. Se käsittää 107 palveluasuntoa ja 42 asiakkaan ryhmäkodin. Toimintaa tuottaa yleishyödyllinen Espoon Lähimmäispalveluyhdistys.

17 Amiraalinpuisto

Valmistui 2003–06, suunnittelija Petri Rouhiainen. Maanomistajien konsulttina Rouhiaisentoimistoteki 1998 asemakaava- luonnoksen, joka viimeisteltiin Espoon kaupunkisuunnittelukeskuksessa.

Suurkorttelin perusajatuksena on liikennemelulta suojaava kaupunginmuuri. Sen aukoista kuljetaan pysäköintialueilta vehreille korttelipihoille. Korkeimmat rakennusmassat on sijoitettu pohjoisosaan ja koilliskulmaan. Rakennusten ylin kerros on aina kevennetty. Alueen sisään on jätetty laaja viheralue.

18 Amiraalinmäki

Viime sotien jälkeen mäellä toimi puolustusvoimien sähköteknillinen tutkimuslaitos, joka harjoitti todellisuudessa signaalitiedustelua Porkkalan vuokra-alueen suuntaan: tästä syntyi nimitys Tutkamäki. Sotilasalue oli visusti suljettu. Sen rakennukset vuosilta 1949–86 purettiin huonokuntoisina, kun paikalle alettiin suunnitella kaupunkirakentamista.

Amiraalinmäen talot valmistuivat 2005–06, suunnittelija Jukka Turtiainen. Niiden voimakas muoto ja väriyty näkyvät kauas muodostaen Espoonlahden maamerkin Länsiväylää kulkeville. Rakennukset on sijoitettu maastoon taitavasti: ne ovat samassa koordinaatistossa naapureidensa kanssa, mutta antavat asuntoihin laajat näkymät.

Vanha kirkkotie kulki aikoinaan mäen halki. Siitä on vielä jäljellä pieni osuus Nöykkiössä. Pitäjässä oli seitsemän kirkkotietä, jotka johtivat Espoon kirkolle.

19 Länsiväylä

Etelä-Espoon ja Kirkkonummen pääväylä on yksi Suomen vilkkaimmista teistä: sitä käyttää tällä kohtaa arkisin yli 26 000 ajoneuvoa päivässä.

Ensimmäinen Länsiväylä eli Jorvaksentie avattiin 1937. Liikenteen lisäänty-

essä se rakennettiin moottoritieksi 1965. Länsiväylän kolmas vaihe valmistui 1995. Nyt lisätään bussikaistoja Länsimetron jatkon liityntäliikennettä varten.

Espoonlahden kohdalla kallioleikkauksessa on graniitissa nähtävissä tummanpunaista granaatteja, suurimmat kooltaan yli 5 cm, kidemuoto kauniisti näkyvissä. Granaatit syntyivät noin 1 800 miljoonaa vuotta sitten, samaan aikaan kuin ympäröivä kallio.

Tien toisella puolella Sammalvuoressa maisemaa hallitsee Espoonlahden vesitorni vuodelta 1993 neljällä säiliöllään, joiden vetoisuus on 4 x 2 miljoonaa litraa.

20 Kongsberginpuisto

on nimetty 1978 Norjassa Oslon eteläpuolella sijaitsevan Espoon ystävyyskaupungin mukaan. Espoolla on Euroopassa kahdeksan ystävyyskaupunkia, joista kuudelle on nimetty puisto. Ruotsinkielinen päiväkotipuiston eteläpäässä on myös nimetty Kongsbergin mukaan.

Puiston pohjoisosassa entisten viljelypalstojen alueella on nyt hulevesialtaita tulvahuippujen tasaamiseksi. Muuten kallioinen puisto on lähes luonnontilainen. Amiraalinmäen luoteisrinteellä Tähytjänkadun päässä on vanhan hyppyrimäen jäännöksiä.

Kivenlahti

24 kohdetta • 7 tietolaatikkoa • 3 km

1 Stensvikin kartanon paikka

Ennen Meriusvan koulua paikalla oli Stensvikin kartanon kaksikerroksinen, puinen päärakennus vuodelta 1864. Se purettiin vuonna 1977, kun sillä ei katsottu olevan rakennustaiteellista arvoa.

Koulu rakennettiin 1979 Espoon teknisen keskuksen omana suunnitteluna Makrotalon elementeistä. Ympäristö- ja luonnontietopainotteinen 1.–2. luokkien koulu siirrettiin vuonna 2012 osaksi Saulalahden yhtenäistä peruskoulua.

Paikalle suunnitellaan nyt asumista Kivenlahden metroaseman suunnittelun yhteydessä.

2 Kivenlahdentori

Kivenlahden kävelykeskustan yläpäässä on kaupunkimainen tori. Varsinaista torielämää ei tällä hetkellä ole, mutta tilanne voi muuttua, kun täällä avataan Länsimetron pääteasema vuonna 2020.

Torin ympärillä ovat monet yksityiset ja julkiset palvelut, mm. ostari, kirjasto, työväenopisto ja nuorisotila sekä uusi terveyskeskus. Ks. tietolaatikko: Länsimetro ja sen jatko.

Lähimmät korttelit ovat rakentuneet pääosin 1980-luvun mittaan. Maamerkeinä ovat 17-kerroksinen Reimarintorni vuodelta 1990, suunnittelija Simo Järvinen, sekä 18-kerroksinen Reimantorni, Juha Mutanen 2007.

Osin katettu kävelykuja Merenkäynti johtaa torilta alas Meritorille.

3 Kahvi-Kaisa

Kortteli on keskiaikaisen Stensvikin kylätontti, jolla kantatilojen rakennukset olivat. Vuonna 1540 tiloja oli viisi ja vuonna 1571 niistä olivat jäljellä Antas, Heus ja Tyskas.

Stensvikin kartanon tiilitehdas rakennutti puutalon vuonna 1881 työntekijöiden

Stensvikin kartano

Kivenlahden suomenkielinen nimi tulee keskiaikaisesta kylänimestä Stensvik. Sten on ollut lahden rannalla asuneen kalastajan nimi. Kartano perustettiin 1861 yhdistämällä Antaksen ja Tyskaksen tilat. Omistajaksi tuli vuonna 1872 valtioneuvos Konstantin Saurén ja vuonna 1887 kartano ja tiilitehdas siirtyivät Saurénin johtaman Ab Stensvikin nimiin. Ensimmäisen maailmansodan aikana 1916 Stansvikin kartanon navetassa majoitettiin kiinalaisia, jotka oli tuotu Helsingin maalinnoituksen metsätöihin.

Porkkalan vuokra-aikana 1944–56 kartanon päärakennuksessa toimi Espoonlahden rajavartioston esikunta. Sen jälkeen kartano ränsistyi tyhjillään ollessaan. Ihmiselämä jatkui kuitenkin toisenlaisissa huoneissa: viereisessä rinteessä asui kokonaisia perheitä maahan kaivetuissa ja lämpimiksi vuoratuissa maakuopissa vielä 1960-luvun puolivälissä.

lasten kouluksi. Alkuvaiheessa tehdas pestasi myös opettajan ja maksoi hänen palkkansa. Koulu toimi aina 1940-luvulle asti. Porkkalan vuokra-aikana talossa pitivät majaa rajavartiokomppanian miehet ja puhelinkeskus.

1960-luvulta lähtien talo on ollut kahvilana, vuodesta 1992 kaupunginosayhdistys Kivenlahti–Stensvik ry:n sekä Hyökynvuoren Lapsiteatterin ylläpitämänä Asukaskahvila- ja Teatteritalona.

Toinen puutalo Kahvi-Kaisan piha-piirissä on alkujaan ollut lasten koulun opettajien asuntola, Stensvikin kartanon pehtorin asunto ja myöhemmin posti. Nyt jo vuosikymmenien ajan tässä ”Postillas-sa” ovat toimineet seurakunnan lastenkerhot.

4 Kartanon vellikello

Stensvikin kartanon vellikello on nykyisin Kivenlahdenkadun maamerkki.

5 Ankkuri

Järeä laivan ankkuri Kivenlahdenkadun länsipuolella symboloi alueen merellisyyttä ja viittaa Espoonlahden vuosisataiseen laivaliikenteeseen.

6 Ikitammi

Valopoiju-kadulta kohti venesatamaa kulkevan kävelytien vasemmalla reunalla on Stensvikin kartanon aikainen tammi-vanhus. Tammi on monien kelttiläisten, germaanisten ja itämerensuomalaisten kansojen pyhä puu, esiintyy mm. Kalevalassa.

7 Tervaleppälehto

Kävelytie sukeltaa asutuksen reunalta tervaleppälehtoon, jossa viihtyvät satakielet. Tervaleppä on Uudenmaan rannikoiden tyypillinen puulaji, joka viihtyy kosteikoissa ja tulvamailloilla ja kestää merivettäkin. Luonnontilaisia tervaleppäkorpia on

Porkkalan vuokra-alue

Moskovassa 19.9.1944 solmitun, jatkosodan päättäneen välirauhan ehtojen mukaisesti Suomi joutui vuokraamaan Neuvostoliitolle Porkkalasta sotilastukikohdan 50 vuodeksi – 10 päivän kuluessa. Vuokra-alueelta, johon kuului osia myös Espoon kunnasta, evakuoitiin 8 300 asukasta ja saman verran karjaa sekä kotieläimiä.

Porkkalassa oli enimmillään 30 000 neuvostosotilasta sekä runsaasti laivastoa, tykistöä ja panssarivaunuja sekä tiedustelu- ja poliittisia yksiköitä. Sijainti tykinkantaman päässä Helsingin keskustasta merkitsi jatkuvaa uhkaa maan itsenäisyydelle. Presidentti Mannerheimin mielestä tukikohta oli niin vaarallinen, että pääkaupunki olisi pitänyt siirtää takaisin Turkuun.

Rantaradan junat saivat kulkea Porkkalan läpi korvausta vastaan vuodesta 1947 ikkunat peitettyinä. Raja ja sen tuntumasta avautuneet näkymät kiinnostivat turisteja varsinkin olympiakesänä 1952. Paikallista elämää rajavyöhyke hankaloitti, kun veneily oli rajoitettua ja mm. verkkokalastus kielletty kokonaan.

Sopimus Porkkalan palauttamisesta solmittiin YYA-sopimuksen jatkamisen kylkiäisenä Kremlissä 19.9.1955 ja neuvostoliittolaiset poistuivat 22.1.1956.

Heikki von Hertzenin visio.

kuitenkin jäljellä koko maassa enintään parisataa hehtaaria ja monet niistä on viistusti suojeltu.

8 Vanha Jorvaksentie

Jorvaksentie avattiin vaiheittain vuosina 1935–39. Kaupungin kasvaessa se rakennettiin moottoritieksi 1961–69. Länsiväylän kolmas vaihe valmistui 1995 ja jatko Kirkkonummelle 2013. Nykyinen Etelä-Espoon pääväylä on yksi Suomen vilkkaimmista teistä: sitä kulkee arkisin Helsingin rajalla yli 69 000 ajoneuvoa päivässä ja tälläkin kohtaa yli 26 000.

9 Porkkalan vuokra-alueen rajapuomi

Neuvostoliiton 1944 pakkovuokraaman Porkkalan sotilastukikohdan itäinen rajapuomi oli Jorvaksentienä ennen Kirkkonummelle johtavaa siltaa, joka suljettiin kauttakulkuliikenteeltä.

Aloitteen rajamuistomerkestä teki kirjailija Uolevi Itkonen, joka ehdotti aidon näköisen rajapuomin pystyttämistä paikalle. Tämä ei kuitenkaan käynyt Raja-

vartiolaitokselle, joten taiteilija Ulla-Kirsti Junntila ja arkkitehti Timo Urala kehittivät puomin asemesta porttimaisen ratkaisun. Muistomerkki paljastettiin 2006.

10 Kaupunkisiluetti

Kivenlahden merenpuoleinen siluetti rakentuu professori Heikki von Hertzenin vision mukaisesti Meritornista sekä kahdesta Marintornien ja kahdesta Merimarin asuintalosta. Tapiolassa sama maisemallinen funktio on Keskustornilla ja neljällä Taskumatilla.

Jorvaksentien vanha silta, Bastvikin-silta, on säilytetty uuden sillan kyljessä. Sen tuntumassa elää harvinainen meriuposkuoriainen (*Macrolepida pubipennis*), jonka vuoksi luovuttiin suunnitelmasta rakentaa uusi venesatama sillan ja Marinsataman väliin.

11 Marinsatama

Kivenlahden venesatamassa on laajenuksen jälkeen 558 venepaikkaa. Viereisten asuintornien tavoin satama on saanut

nimensä Marintornien tuntumassa asuneelta Marilta ja hänen torpaltaan (Maris torp). Alueella toimii Kivenlahden venekerho, perustettu 1972. Ravintolapaviljonki on uusittu.

12 Kivenlahden uimaranta

Kivenlahdessa on luonnon hiekkaranta. Se oli aikoinaan jo Stensvikin kartanon väen ja tiilitehtaan työväestön virkistyskohde.

Nykyään paikalla on kesäisin Espoon kaupungin ylläpitämä uimaranta ja talvisin auki pidettävä katettu avanto. Vuonna

1998 perustetulla Espoonlahden Talviuimarit Pulahdus ry:llä on pukukopit uimarannalla.

Nuorison suosimalla rannalla järjestettiin vuosina 1996–2010 rock-festivaali Kivenlahti Rock, kunnes se kasvoi niin suureksi, ettei enää mahtunut alueelle. Tapahtuma siirrettiin Leppävaaran urheilupuistoon, jossa se kulkee edelleen samalla nimellä.

Vastarannalla Kirkkonummen Sarfvikin golfkentän ympärillä on alkanut asuntorakentaminen, jonka tavoitteena on 2 000 asukasta noin 10 vuodessa.

Espoonlahti vesiväylänä

Espoonlahti on ollut merkittävä vesitie jo keskiajalla. Se jatkui Espoonjoen suunnassa sisämaahan yhdistäen Kuninkaantien mereen Kauklahdessa ja tarjosi väylän talonpoikaipurjehtijoille viranomaisten estoyrityksistä huolimatta.

Uuteen eloon Espoonlahden liikenne heräsi Stensvikin tiilien myötä. 1870-luvulla helsinkiläinen huvila-asutus levisi Espoon rannikolle tuoden mukanaan vilkkaan höyrylaivaliikenteen. Kesäpurjehduksellaan 1889 keisari Aleksanteri III seurueineen vieraili Soukanniemellä kolmella huvialuksella, kahden sotalaivan saattamana. Kieltolain aikaan 1919–32 puolestaan salakuljettajien pirtulastit kulkivat lahdella.

Porkkalan vuokra-alueen naapuruus lamaannutti kehityksen 1944–56. Vuonna 1963 ajateltiin Espoonlahtea padottavaksi makean veden altaaksi. Sittemmin lukuisat venesatamat ovat tuoneet lahdelle pysyvästi toistatuhatta espoolaista purtta.

Espoonlahden suunnittelu

Tapiolan toteuttajana tunnettu Asuntosäätiö osti Stensvikin kartanon maat vuonna 1961, antoi niiden yleissuunnittelun tehtäväksi akateemikko Alvar Aallolle ja esitti, että samaan kokonaisuuteen olisi kytkettävä myös Espoonlahden länsiranta.

Erittäin suurisuuntainen 120 000 asukkaan suunnitelma houkuttelikin rakennusyhtiö Hakan, Asuntosäätiön poliittisen vastaparin, ostamaan maita Sundsbergistä. Kirkkonummen kunta ei kuitenkaan lämmennyt. Jo kutsumanimen ”Suomen Budapest” saanut kaksoiskaupunki ei koskaan toteutunut.

Espoon Lounaisrannikon yleiskaavaehdotus valmistui 1966. Rakentaminen alkoi Soukassa 1967 ja Kivenlahdessa 1971.

13 Meritorin koulu

Valmistui 1987, suunnittelija Aarne von Boehm. Kadun puolelta rakennus muistuttaa mitoitukseltaan ja yksityiskohdiltaan asuintaloja. Alakoulussa on vajaat 300 oppilasta. Opetuksessa painotetaan matematiikkaa ja luonnontieteitä. Koulussa toimii kuoro ja sen tiloissa järjestetään lukuisia erilaisia harrastuskerhoja shakista koripalloon.

14 Stensvikin tiilitehtaan satama

Tiilitehtaan ja höyrylaivaliikenteen käytössä oli satama 1800-luvulla nykyisen Merivalkaman päässä.

15 Keinoniemi

Kivenlahti-suunnitelmaan kuului Merenpeilin edustalle keinoniemi, jolle olisi sijoitettu kappeli, kylpylä makean ja suo-

laisen veden uima-altaineen, sekä "toimintakeskus", jolla tarkoitettiin kasinoa. Kaavaa sittemmin muutettiin asukkaiden toiveesta mm. liikennemäärien kasvun välttämiseksi niin, ettei keinoniemää luultavasti koskaan rakenneta.

16 Meritori

Suunnittelija Bror Söderman. Aukio sai vuonna 1991 sanomalehti Uuden Suomen valtakunnallisen ympäristöpalkinnon. Merelle avautuvan torin keskipisteenä on ilmiansuuntia osoittava kompassikuvio.

17 Meritorni

Valmistui 1999, suunnittelijat Simo Järvinen (luonnos) ja Juha Mutanen (toteutus). Torni sai rakennusluvan ensimmäisen kerran jo 1984. Hanke kävi kahteen kertaan Korkeimmassa hallinto-oikeudessa saakka ja kerran vesiylίοikeudessa.

Tiilitehdas

Maaseutumaisessa Stensvikissä alkoi uusi elämä, kun venäläissyntyinen kauppias Teodor Tschetschulin perusti vuonna 1861 tiilitehtaan nykyisen liikekeskuksen paikalle. Helsingin rakentamisen ansiosta siitä kehittyi nopeasti suuryritys: Vuonna 1890 tuotanto oli jo 2,9 miljoonaa tiiltä. Työntekijöitä oli 218, joista naisia 58. Koneellistumisen myötä 1897 alkaen väkimäärä väheni, mutta tuotanto kasvoi.

Tiilitehdas synnytti ympärilleen kokonaisen teollisuusyhdyskunnan. Alueelle rakennettiin tehtaan, pääkonttorin ja työväen asuntojen lisäksi mm. meijeri, leipomo, raamisaha, mylly sekä paja, ja pidettiin maakauppaa. Tyskaksen tilan savimailta tehtaalte johti kapearaiteinen rautatie, joka jatkui satamaan.

Stensvikin tiilen tunnuksena oli kruunattu S-kirjain. Niitä käytettiin 1800-luvun loppuvuosikymmeninä suuret määrät Helsingin rakentamiseen. Tunnetuin ja näyttävin Stensvikin tiilistä tehty rakennus on Uspenskin katedraali Katajanokalla. Sen lisäksi niistä on rakennettu taloja Kruununhakaan ja Mechelininkadulle. Yksi S-tiili löydettiin vuosikymmeniä myöhemmin Alaskasta, jonne se oli kulkeutunut laivan painolastissa.

Tiilitehtaan toiminta päättyi vuonna 1939. Viimeisiä Stensvik-leimalla varustettuja tiiliä saatiin kerätyksi tiilitehtaan varastokellarin raunioista 1980-luvulla.

Julkaisija

Espoon kaupunginosa-
yhdistysten liitto

Yhteistyössä

Espoon kaupunki, Esbo
Hembygdsförening,
Soukka-seura ja Laurin-
lahden yhdyskunta

Karttamerkinnt

Pauli Saloranta

Pääreitti

Esteetön kiertotie

Oiko- ja lisäpolku

Symbolit

- jyrkkä
- portaat
- näköala
- kahvila tms.
- leikkipaikka
- koirapuisto
- saaristovene
- muu opastaulu

0 500 m 1 km

ESPOONLAHDEN KOTIKAUPUNKIPOLUT
30.9.2014

Netti • pääreitit yhteensä 16 km

**Kohdekuvaukset
ovat netissä:**
[www.espo.fi/
kotikaupunkipolut/
espoonlahti](http://www.espo.fi/kotikaupunkipolut/espoonlahti)

Kotikaupunkipolut
ovat kävelyreittejä,
jotka soveltuvat uusille
ja vanhoille asukkaille,
koululaisille, kesävieraille,
sunnuntaikävelyille
ja tutkimusretkille.

Meritorni oli valmistuessaan Suomen korkein asuinrakennus ja edelleenkin toiseksi korkein: 70 metriä ja 22 kerrosta, kerrosala 10 212 m². Perustuksiin valettiin betonia 600 m³. Myös välipohjat ovat paikalla valetut. Suurin osa asunnoista on kaksioita ja kolmioita, kahden ylimmän kerroksen asunnot ovat suurempia. Huijulla on kattoterassi ja helikopterin laskeutumisalusta.

18 Amfin asuntosikermä

Valmistui 1986, suunnittelijat Simo Järvinen ja Heikki Koskelo. Poikkeuksellinen, portaittain merestä kohti Hyökyvuoren huippua kasvava kaarimuoto tuo mieleen Välimeren rantakaupunkien polveilevat rinneratkaisut.

Kivenlahden tunnusmerkiksi muodostuneessa korttelissa asui tasavallan presidentti Sauli Niinistökin ”puolivallattomina poikamiesvuosinaan”.

19 Tyrskyvuori

Kallio on hyvää tasalaatuista graniittia. Sen lounaisesta kärjestä avautuu upea näköala Espoonlahdelle. Kiviröykkiöineen ja istumakallioineen Tyrskyvuori onkin nuorison mieliaipakkoja.

20 Palvelutalo Merikartano

Vuonna 1999 valmistuneessa senioreiden palvelukeskuksessa on 112 palveluasuntoa ja 10-paikkainen dementia koti. Tapahtumat ja toimintaryhmät ovat lisäksi avoimia kaikille espoolaisille senioreille. Toimintaa tuottaa yleishyödyllinen Espoon Lähimmäispalveluyhdistys.

21 Meripuisto

Valmistui 1975 Suomen Kaupunkiopistoksi, suunnittelija professori Timo Penttilä, sisustus Jukka Rintala. Alkuperäisten rakennusten julkisivut on suojeltu.

Kunnallisten luottamushenkilöiden ja

Itämeri, maailman nuorin meri

Itämeri on tilavuudeltaan maailman toiseksi suurin murtovesiallas. Se kehittyi vain noin 7 000 vuotta sitten suolaisemmasta Litorina-merestä, kun maan kohoaminen madalsi Tanskan salmet. Meren pinta-ala on 422 000 km² ja valuma-alueen laajuus 1,7 miljoonaa km².

Valtameriin verrattuna Itämeri on matala: syvin kohta on 459 metrissä Gotlanin länsipuolella, keskisyvyys on 55 metriä ja etenkin Suomenlahden vain 37 m. Tämä yhdessä pienipiirteisen rannikon ja saariston kanssa tekee ekosysteemistä herkän öljypäästöille ja ravinnekuormitukselle. Harvinaisia eläinlajeja ovat mm. itämeren norppa ja pyöriäinen. Merenkulun ja veneilyn käytössä Suomen rannikolla on 8 200 km merkittyjä meriväyliä.

Itämeren tulevat vaiheet ovat sidoksissa maankuoren oikenemiseen viime jääkauden jäljiltä. Oikeneminen jatkuu vielä pitkään, vähitellen hidastuen, mutta arviolta 150 000 vuodessa Itämerestä jäävät jäljelle vain muutamat syvänteet.

Espoon rantaraitti jatkuu rantaviivaa seuraillen Saunalahdesta Tarvaspään saakka.

virkamiesten koulutuspaikkana Kaupunkioipisto tuli tunnetuksi kautta maan. Rakennus käsittää laajat kokous- ja näyttelytilat sekä saunatilat.

Sittemmin se palveli yksityisessä omistuksessa kongressikeskus Meripuistona konkurssiin 2013 saakka. Helmikuussa 2014 uudemmassa majoitusrakennuksessa avattiin huoneistohotelli, joka tarjoaa lyhyt- ja pitkäkestoista majoitusta mm. putkiremonttien alta muuttaville lähiseudun asukkaille.

22 Hyökyvuori

Stensvikin tiilitehtaan orkesteri Stensviks Hornorkester soitti juhlista ja konsertoi kesälauantaisin nykyisen asukaspuiston paikkeilla.

Asukaspuistossa on ollut vuodesta 1980 alkaen ohjattua ja vapaata toimintaa lapsille ja lapsiperheille. Pienille koululaisille on lukukausien aikana iltapäivisin tarjolla maksullinen välipala. Iltaisin ja viikonloppuisin asukkaat ja järjestöt voivat käyttää tiloja omiin tapahtumiinsa.

Kivenlahden ylä- ja alakaupunkia yhdistää Hyökyvuoren ali louhittu liikennetunneli. Toisena vaihtoehtona olisi ollut halvempi, mutta maisemalle tuhoisa siksak-katu rinteessä.

23 Kiinteistö oy Merisilta

Valmistui 1987, suunnittelija Timo Vormala. Rinteeseen ryhmitellyt kahdeksan taloa liittyvät kiinteästi kevyen liikenteen väyliin piha-alueiden, pergoloiden ja muiden rakenteiden avulla.

24 Mainingin koulu

Valmistui 1974, suunnittelijat Osmo Lappon ja Juhani Westerholm, peruskorjaus valmistui kesällä 2015.

Mainingin koulun rakennus oli aikanaan Suomen ensimmäinen peruskouluksi suunniteltu. Uutta olivat erikoisluokat kuten audiovisuaalisen opetuksen luokka, oppilaskunnan oma huone sekä luokkien väliset lasiseinät. Koulu on sijoitettu mäen päälle muun asuntoalueen mukaiseen koordinaatistoon.

Mainingin koulussa painotetaan tanssia ja musiikkia. Sen johdosta koululla on erityisen monipuolinen kuoro-, orkesteri- ja bänditoiminta. Entisestä luonnontiedepainotuksesta muistona on Vaisalan 2001 lahjoittama sääasema ja sisäpihalla pyörivä Eino Ruutsalon teräsmobile *Tuulipilari* vuodelta 1981.

Hyökyvuoren kesäteatteri

Amfiteatteri rakennettiin vuonna 1983 asukaspuiston yhteyteen Kivenlahdessa asuneen professori Heikki von Hertzenin aloitteesta. Hyökyvuoren lapsiteatteri aloitti täällä toimintansa vuonna 1985 ja lasten kasvettua aikuisten teatteri 1995. Paikka oli Teatteri Hyökyvuoren kotinäyttämö vuoteen 2013 saakka. Mieliin on jäänyt mm. kesällä 2004 esitetty näytelmä *Pirtukuningas ja orpopoika*, joka kertoo Espoonlahdellakin kieltolain aikaan liikkuneesta salakuljettaja Algot Niskasta. Vuodesta 2014 alkaen teatteri toimii reilun kilometrin päässä Pakkasmäessä.

Laurinlahti

18 kohdetta • 3 tietolaatikkoa • 4 km

Nimi Larsvik esiintyy jo vuoden 1787 kartassa. Ilmeisesti lahden rannalla on aikoinaan asunut Lars-niminen kalastaja (vrt. naapuri Stensvik).

1 Villa Larsvik

Vuonna 1905 Stensvikin kartanon omistaja, valtioneuvos Konstantin Saurén rakennutti tänne hirsihuvilan ja nimesi sen Villa Larsvikiksi. Samalla rakennettiin mm. talli, vaunuliiteri, viljamakasiini ja kasvihuone.

Sittenmin rakennusta on jatkettu itäpäästä ja korotettu kokonaan kaksikerroksiseksi. Sen ulkomuoto on lähes funktionalistinen, mutta alakerran ikkunat ja portaat kuitenkin jugend-tyyliä. Peruskorjattiin 1978–79 Suomen Työväen Säästöpankin edustuskäyttöön, nykyisin yksityisomistuksessa ja suojeltu.

2 Laurinlahden venekerho

Veneily on aina ollut hyvin tärkeä osa laurinlahtelaisten elämää – myös Porkkalan vuokra-aikana 1944–56, jolloin liikkumi-

nen Espoonlahdella oli luvanvaraista ja silloinkin vain tunnuskilvellä varustetulla soutuveneellä. Ks. tietolaatikko: Porkkalan vuokra-alue

Porkkalan palautuksen jälkeen venekanta kasvoi nopeasti. Laurinlahden yhdyskunta rakensi venelaiturin 1940-luvulla nykyisen venesataman paikalle. Laituria pidennettiininkin useaan otteeseen. Alueen väkimäärän edelleen kasvuaessa 1970-luvulla valkama kävi lopulta ahtaaksi.

Nykyinenvenekerhoperustettiin Laurinlahden yhdyskunnan tuella 1982. Se alkoi suunnitella venesatamaa, jota aluksi pidettiin liian suurisuuntaisena. Lahden ruoppauksen jälkeen uudet laiturit otettiin käyttöön 1988 ja kerhorakennus seuraavana vuonna. Nyt venepaikkoja on 182 ja talvisäilytyspaikkoja 110.

Alexander Frey perustaa Laurinlahden yhdyskunnan

Villa Larsvikin tiluksineen osti vuonna 1923 lakitieteen tohtori Alexander Frey (1877–1945). Tämä oli Pohjoismaiden Yhdyspankin pääjohtaja ja toiminut aiemmin mm. Helsingin kaupunginvaltuuston puheenjohtajana ja Suomen itsenäisyysjulistuksen antaneen senaatin jäsenenä.

Alkuaikoina Frey kulki huvilalleen höyrylaivalla, jolla matka kesti 2,5 h, sittenmin moottoriveneellä vain 1,5 h ja Jorvaksentien avauduttua linja-autolla enää 30 minuuttia. Samalla alkoi tiheä huvila-asutus levittäytyä Helsingistä länteen.

Vuonna 1938 Frey lohko maistaan 99 huvilatonttia ja osoitti ranta-alueen venevalkamaiksi sekä autoille yhteisen seisontapaikan. Näin syntyi omaleimainen Laurinlahden huvilayhdyskunta.

Kylmän sodan suurvaltojen johtajien välinen ns. kuuma linja Washington–Moskova kulki Suomen läpi ja sukelsi mereen nykyisen sataman eteläreunassa. Kaapeli poistettiin venesataman ruoppauksen yhteydessä.

3 Ankkurinvarsi 5

Laurinlahden alkuperäisiä tontteja ei juurikaan ole jaettu, mutta vanhojen huviloiden tilalle on rakennettu vuosien saatossa runsaasti uusia yhtiömuotoisia omakotija rivitaloja. Tässä tontilla numero 57 kuitenkin seisoo alkuperäinen funkis-tyylinen huvila vuodelta 1937.

4 Commune bonum

Lohkomiensa tonttien lisäksi Alexander Frey lahjoitti Laurinlahden yhdyskunnalle seurantalotontin nimeltään *Commune bonum* "asujaimiston henkisten rientojen edistymistä palvelemaan".

Tontille rakennettiin 1981 leikkipuisto yhdyskunnan ja Espoon kaupungin yhteisvoimin. Vuonna 1983 kaupunki il-

moitti haluavansa tontin omistukseensa päiväkotia varten. Asukkaat vastustivat hanketta ja päiväkoti rakennettiin muutamana vuoden kuluttua Kourakujalle.

Commune bonum -tonttia on hoidettu yhä edelleen yhdyskunnan järjestämällä talkoilla.

5 Krattivuori

Astumme hetkeksi sivuun Laurinlahden yhdyskunnan alueelta, mutta olemme edelleen kaupungin osa-aluejaon mukaan Laurinlahdessa.

Itämeren edeltäjän Litorinameren pinta oli huomattavasti nykyistä Itämerta korkeammalla maankuoren ollessa lommolla jääkauden jäljiltä, ja nykyiset kalliot olivat luotoja kaukana rannasta.

Krattivuoren etelärinteillä on neljä hie-
man eri-ikäistä pronssikautista hauta-
röykkiötä, joista kaikista on aikojen saa-
tossa viety kiviä.

Alhaalla Ristiniementien varressa on Espoon kaupungin katupäällikön mukaan vuonna 2004 nimetty ja rauhoitettu

Yhdyskunta muuttuu

Laurinlahden yhdyskunnan toiminta oli vuosikymmeniä hyvin aktiivista keskittyen kesäaikaan niin kuin huvila-asutuskin. Kesän alussa korjattiin ensin yhteinen venelaituri talven jäljiltä. Tonteilta haravoitiin risut ja niistä koottiin rantaan suuri juhannuskokko, joka poltettiin yhdyskunnan perinteisessä juhannusjuhlassa.

Ympärivuotinen asuminen yleistyi 1950-luvulta alkaen ja yhdyskunta ryhtyi huolehtimaan mm. teiden aurauksesta. 1960-luvulla otettiin kantaa Espoonlahden suuri-suuntaisiin kaavoitushankkeisiin.

Kesäasutus jäi vähitellen historiaan 1970-luvun kuluessa ja yhdyskunnan toiminta hiipui painopisteen siirtyessä venekerhoon 1980-luvun alussa. Laurinlahden yhdyskunta on kuitenkin edelleen olemassa eräänä vanhimmista espoolaisista kaupungin-osayhdistyksistä. Sen päätoimintona ovat leikkipuiston ylläpito ja lasten tenniskurssit kesällä.

”Markuksen mänty”, jolla on ikää yli 300 vuotta.

Ristiniementien kallioleikkauksessa on näkyvissä Krattivuoren kvartsinen maa-sälpägneissi, joka on syntynyt muinaisen merenpohjan sedimenttikivestä osittain sulamalla ja uudestaan kiteytymällä.

6 Villa Korsnäs

Valmistui 1935, suunnittelija Jarl Eklund. Johtaja Bertel Björkman rakennutti fun-kistyyllisen huvilan vanhemman hirsirun-gon päälle. Se on viime vuosikymmenellä läpikäynyt täydellisen korjauksen.

Niemellä oli jo vuonna 1872 huvila-rakennus ja sitä pidetäänkin yhtenä Es-poonlahden vanhimpana huvilapaikkana. Villa Korsnäsiä ympäröi puistoalue, jossa kasvaa mm. paljon vanhoja jalopuita.

7 Ristiniemi

Paikka on ilmeisesti saanut Korsnäs-ni-men nimekkeellä olleesta rististä, joka pystytettiin haaksirikon tai hukkumis-tapauksen muistoksi. Salmen toisella puolella on kolme saarta, joita kutsuttiin Skotlanniksi, Englanniksi ja Irlanniksi.

Ks. tietolaatikko: Itämeri

8 Höyrylaivalaiturin jäännökset

Helsingin kehitys 1860-luvulta alkaen johti lukuisien kesähuviloiden rakentami-seen pitkin Espoon rannikkoa. Sen myötä syntyi säännöllinen höyrylaivaliikenne kaupunkiin niin vilkkaana, että jo vuon-na 1873 reitillä liikennöi kaksi laivaa. Tätä Sandvikin laituria käytettiin laivojen yö-pymiseen. Laiturin keskiosassa oli ajan tyyliin uimakoppi.

9 Santalahden niemeke

Nimekkeellä oli kalastaja Theodor Holm-bergin tila, jolla oli navetta, heinä lato ja varasto. Tilan pieni päärakennus puutar-hoineen sijoittui kauniisti suurten puiden siimekseen. Kesäasukkaille kalastaja oli rakentanut kaksi suurehkoa huvilaa, jois-sa Soukka-seura piti 1970-luvulla kesä-kahvilaa. Kaupungin tarkoituksena oli järjestää rakennuksiin kalastajamuseo, mutta ne ehtivät mennä huonoon kuntoon ja lopulta poltettiin kaupungin toimesta.

Espoonlahden Surffitallilla on niemellä tukikohta. Rantapensaikossa on tavattu hopeapajun kääpiöko.

10 Madamsbacken

Entisinä aikoina rinteessä oli peltoja ja niittyjä. Lähistön asukkaat käyttivät siitä nimeä Madamsbacken mäessä asuneen matamin mukaan. Keskellä rinnettä oli koko kylälle tärkeä lähde, josta otettiin vettä karjalle ja saunoihin. Lähde oli pie-ni, mutta se ei koskaan kuivunut.

Nykyaikana rinteeseen ovat täyttäneet rivi-talot, joissa näkyy 1970-luvun alueraken-tamisen tehokas henki poiketen muusta Laurinlahdesta.

11 Pronssikautinen röykkiöhauta

Hyvin säilynyt pronssikautinen hauta-röykkiö on ajalta 1500–500 e.a.a.

12 Merenneito-aiheinen kadunnimistö

Skrattberget toimi ennen maamerkinä Espoonlahdelle pyrkiville merenkulki-joille. Paikallisissa uskomuksissa skratt oli piruntapainen pieni olento. Toisen tari-

nan mukaan taas merenneito johtaa merimiehiä harhaan vuorelta.

Asunto-osakeyhtiö Merenneito valmistui Merenneidonpolun varteen 1983, suunnittelijat Timo ja Tuomo Suomalainen.

Näkki-katu kulkee Laurinlahden yhdyskunnan vanhaa itärajaa pitkin.

13 Merenneidontie 17

Valmistui 1981, suunnittelija Ilkka Salo. Kuuden talon kokonaisuus on huomioitu kansainvälisissä arkkitehtuurilehdissä. Arkkitehtia pyydettiin piirtämään samantyyppinen yksittäistalo myös viereiselle tontille (Merenneidontie 15), se valmistui 1988.

14 As. oy Majakumpare

Valmistui 1971, suunnittelijat Timo ja Tuomo Suomalainen. Kolmen asunnon yhtiöön sisältyy arkkitehtiveljesten kodeikseen suunnittelema paritalo. Kohde on saanut italialaisen arkkitehtuuripalokinnon 1978.

15 Laurinlahdentie

Vuonna 1977 entinen Alexander Freyn tie

nimettiin uudelleen Laurinlahdentieksi. Samalla se nykyaikaistettiin eli suoristettiin ja levennettiin “vastaamaan Espoon kaupungistumisen vaatimuksia”. Sittenmin katua on kavennettu Laurinlahden Yhdyskunnan kirjelmien johdosta ajoneuvojen hillitsemiseksi. Tien varressa jokaisella tontilla on erilaisia, omaleimaisia taloja.

16 Merisaapas

Vanhan Sökön maantien mutkassa oli pehmeä kohta, jota kutsuttiin Merisaappaaksi.

Nykyistä kävelytietä pitkin tultiin alun perin Helsingistä Laurinlahteen. Vastapäätä nykyistä päiväkotia risteuksen toisella puolella oli Yhdyskunnan kilpi ja kartta sekä autojen seisontapaikka.

Vieressä toimi jo 1940-luvulla Lydia Skogsterin kauppa, jota jatkoi vuodesta 1958 Nina Norstedt. Lihat tilattiin Helsingistä Kniefiltä ja Marschanilta. Ne kuten myös voi, juustot ja leivät tuotiin Laurinlahteen linja-auton kyydissä. Kahvi jauhettiin myymälässä ja Norstedtin investoitua pakastimeen sieltä sai myös jäätelöä. Ostokset toimitettiin pyydettyä

Timo ja Tuomo Suomalainen

Arkkitehtiveljekset Timo Suomalainen (s. 1928) ja Tuomo Suomalainen (1931–88) ovat lähtöisin Suursaaresta. He ovat suunnitelleet Tempeliaukion kirkon ja Espoosakin useita kohteita, mm. Espoonlahden kirkon. Suomalaisten töille tyypillistä ovat vapaat muodot, lämpimät materiaalit, koreilemattomuus ja maastoon sopeuttaminen.

Suomalaiset olivat aktiivisesti mukana, kun Laurinlahden yhdyskunta vastusti Espoonlahden mittavia kaavasunnitelmia 1960-luvulla. He kapinoivat myös töissään aikakauden yltiörationaalista arkkitehtuuria vastaan ja kohtasivat pitkään vähättelyä alan piireissä. Nyt Timo Suomalainen on Amerikan arkkitehtiliiton kunniajäsen vuodesta 2000 ja Suomen arkkitehtiliiton kunniajäsen vuodesta 2009 lähtien.

asiakkaiden ovelle polkupyörällä kauppi-
aan lasten toimesta. Viimeinen kauppias
oli Iris Nieminen, joka jatkoi aina Lippu-
laivan avaamiseen saakka.

17 Laurinlahden koulu

Valmistui 1983, suunnittelijat Tuula
Jussila ja Rauno Uski/Espoon tekninen
keskus. Noin 300 oppilaan alakoulu-
sa painotetaan itsenäistä työskentelyä,
oma-aloitteisuutta sekä oman työn suun-
nittelua ja arviointia. Koulu oli Espoon
Unicef-koulu vuosina 2005–07 ja nyt mu-
kana valtakunnallisessa Liikkuva koulu
-ohjelmassa. Kerhotoimintaa järjestävät
useat urheiluseurat sekä musiikkiopisto
Avonia.

18 Kivenkolo

Asukastilassa on kaupungin järjestämää
ohjausta ja neuvontaa, suomen kielen
opetusta, vapaaehtoistyön välitystä ja eri
järjestöjen kerhotoimintaa. Iltaisin ja vii-
konloppuisin talo on alueen asukkaiden ja
järjestöjen kokouskäytössä.

Soukka

14 kohdetta • 1 tietolaatikko • 2 km

Soukka on malliesimerkki 1960-luvun lopun lähiörakentamisesta. Olli Parviainen piirsi suorakulmaista koordinaatistoa noudattavan asemakaavan Över- ja Nedergårdin kartanoiden myymille maille, joista osa-alueiden nimet Ylä- ja Ala-Soukka.

Suurimman osan taloista rakennuttivat Sato ja Asuntosäätiö. Ensimmäiset uudet asukkaat muuttivat Soukkaan syksyllä 1968, heistä suurin osa Helsingistä. Alue oli pääosin valmis 1973.

1 Soukantori

Torialueen on suunnitellut insinööritöimisto Viatek vuonna 1972. Klassiseen tyyliin aukiolla on vesialtaiden ja suihkulähteen kokonaisuus *Waves*. Maamerkkeinä ovat kaksi 10-kerroksista tornitaloa.

Soukan ostoskeskuksessa oli laaja palveluvalikoima: kaksi ruokakauppaa, leipomo, kenkäkauppa, kirjakauppa, levykauppa, valokuvaliike, apteekki, hiushoitola, kaksi kemikaliota, kaksi kioskia, posti ja peräti neljä eri pankkia. Nyt näistä jäljellä ovat apteekki sekä hiushoitola La Femme, jossa jatkaa myös alkuperäinen yrittäjä Maisa Hirvonen. Metroa odotellessa ehti ostarilla 2013 aloittaa ja lopettaa hipsterikahvilakin. Ks. tietolaatikko: Länsimetro ja sen jatko

Entisessä pankkikonttorissa toimii nyt seurakunnan nuorisotila ja naapurikiinteistöissä kaupungin suomen- ja ruotsinkieliset nuorisotilat.

Soukanraitti on 700 metriä pitkä, viivasauna kevyen liikenteen pääväylä, jonka varrella ovat keskeiset julkiset palvelut.

2 Soukan palvelutalo

Espoon kaupungin vanhustenhuollon avopalveluyksikkö, johon kuuluvat moni-

puolinen palvelukeskus ja 22 palveluasuntoa. Sen virkistys- ja kädentaitoryhmissä on itsenäistä ja ohjattua toimintaa senioreille. Iltaisin ja viikonloppuisin on yhdistysten järjestämää liikuntaa aikuisille ja lapsille.

Kaikille avoimessa ruokalassa on Caroline Pippingin suurikokoinen symbolinen öljymaalauk *Madonnan varjossa* vuodelta 1988. Talon tiloja voi myös vuokrata sekä järjestö- että yksityiskäyttöön.

3 Soukan asukaspuisto

”Purtsa”. Vehreässä Puropuistossa toimi leikkipuisto vuosikymmeniä ja paikka tunnetaan siksi Puropuiston nimellä. Nykyisessä asukaspuistossa on ohjattua ja vapaata toimintaa lapsille ja lapsiperheille. Pienille koululaisille on lukukausien aikana iltapäivisin maksullinen välipala. Iltaisin ja viikonloppuisin asukkaat ja järjestöt voivat käyttää.

Vuoden 1830 kartassa on Sökön tilan kaski nykyisen asukaspuistorakennuksen paikkeilla.

4 Soukan koulu

Valmistui Soukan kansakouluksi 1971, suunnittelija arkkitehtitöimistö Kari Virta.

Peruskorjauttu ja laajennettu 2010–12. Koulu oli aikoinaan suurin Espoon peruskouluista. Sen kuuluisin oppilas on Teemu Selänne.

Nykyisessä alakoulussa on runsaat 500 oppilaista. Jokaisella luokka-asteella esikoulusta lähtien on ruotsinkielinen kielikylpyluokka. Lähes jokaisen oppilaan käytössä on tablettitietokone ja niiden pedagogista käyttöä kehitetään jatkuvasti. Koulussa on monipuolinen kerho- ja harastustoiminta savikerhosta shakkiin ja salibandyyn.

5 Soukan kappeli

Valmistui 1978, suunnittelija Veijo Martikainen, peruskorjaus 2003. Alttariseinänä on kalliroleikkaus, joka kuvaa ihmisen yhteyttä maahan. Kattorakenne on avaruusristikko, joka kuvaa ihmisen paluuta valoon ja vapauteen. Maan kamarasta nouseva kupariristi kalliota vasten puolestaan kuvastaa turvaa elämän myrskyissä.

Saarnatuolin tausta on paikalta louhituista kivistä, kastemalja Taivassalon punaista rapakivigraniittia. Uudet urut on valmistanut Veikko Virtasen urkurakentamo Järvenperässä ja niissä on 11 äänikertaa. Kappelissa on 150 istumapaikkaa.

6 Kalliroleikkaus

Soukan kallioperän erikoisuus on tavanomaista punaista graniittia nuorempi, poimuttunut tumma juoni, joka on näkyvässä koko Etelä-Soukassa mm. Alakartanontien länsipäässä, Kastevuorenraililla sekä voimakkaasti poimuttuneena kirjaston bussipysäkin veteraanitalon puoleisessa kallioseinämässä.

7 Ala-Soukan ostari

Soukanraitin päätepiteeksi vuonna 1972 valmistuneen liiketalon yläkerrassa ovat Soukan kirjasto ja Espoon työväenopiston toimipiste. Raitin tasossa toimivat 1979 perustetun Soukan taideseuran Galleria Villisika sekä kuvataidekoulu Tatavuu. Ohjattujen kurssien lisäksi seura järjestää työpajoja, joissa voi työskennellä omaan tahtiin.

Vieressä on maamerkinä 10-kerroksisen as.oy Puntarpää vuodelta 1974, suunnittelija professori Aulis Blomstedt. Tämä kehitti rakentamisen standardointia ja oli erittäin tarkka rakennustöiden laadusta. Huomaa Soukanraitin puolella hauska modulaarinen betonireliefi.

Soukan veteraanitalo on vastaavalla kohdalla Soukantien toisella puolella.

8 Luhtitalot

Erikoiset luhtitalot valmistuivat 1971–72, Asuntosäätiön rakennuttamina, suunnittelija Matti Vuorio. Huoneistoihin on käynti suoraan ulkoa rivitalon tapaan. Nelikerroksisten talojen 1.–2. kerroksen asunnoissa on piha ja parveke, kun taas 3.–4. kerroksen asunnoissa kattoterassi.

Myös naapurissa Kastevuorenkujan ja Soukanahteen porrastetut kerrostalot ovat aikakauteen nähden poikkeuksellisen laadukkaita punatiilestä muurattuine julkisivuineen.

9 Siirtolohkare Viipurista

Iso viborgiittinen rapakivigraniittilohkare on tullut paikalle idästä kellumalla jäävuoren mukana viime jääkauden jälkeen noin 10 000 vuotta sitten. Kiviaineksella on ikää 1 600 miljoonaa vuotta.

Maailman tunnetusta rapakivestä suurin osa on Suomessa. Siksi kivilajin nimenä eri kielissä on sama sana (the rapakivi, der Rapakivi).

10 Haarniskapinta kalliossa

Soukanahde 4 ja 6. Tällainen haarniskapinta syntyy kun kalliolohkot liikkuvat toistensa suhteen esim. maanjäristysten aikaan.

11 ”Yhteistyön merkeissä”

Tapiolan, Kivenlahden ja Espoonlahden keskustan toteuttaja Asuntosäätiö lahjoitti Soukka-seuralle keväällä 1970 männyn, johon liittyi laatta: ”Yhteistyön merkeissä.” Soukka-seura oli sitä ennen lahjoittanut Asuntosäätiölle kiven, jossa puolestaan oli teksti ”Maisemakaupungin tervehdys puutarhakaupungille”. Seura istutti puun Soukantien itäpuolelle kevyen liikenteen väylän varteen. Laatta kivi-

neen on sittemmin kadonnut, ja mäntykin kuivui 2010.

12 Kaskivuori

Soukan korkein kallio kohoaa yli 40 metriä merenpinnasta ja nousee edelleen noin 2 mm vuodessa maankuoren oietessa viime jääkauden jäljiltä. Jään hiomia ovat myös upeat silokalliot, joilta aukeaa näköala Helsingin keskustaan saakka.

Asuntosäätiö rakennutti vuosina 1969–70 Kaskivuorelle neljä suurta kerrostaloa, suunnittelija Bror Söderman. Näistä suurimmassa on peräti 104 asuntoa eli se vastaa jo yksinään hyvin suurta kylää ellei kokonaista pitäjää. Talot muodostavat Soukan tunnetun muurimaisen julkisivun pohjoisen suuntaan.

13 Soukan seurakuntakoti

Ennen ostarin rakentamista tässä pienessä liikerakennuksessa palvelivat ruoka-

Aluerakentaminen ja lähiöt

Kun suuri maaltamuutto alkoi 1960-luvulla, rakennusteollisuus oli juuri oppinut soveltamaan liukuhihnatuotantoa betonielementteihin. Ajateltiin rakentaa muuttajille nopeasti vuokra-asuntoja, jotka voidaan tarvittaessa vaikka purkaa, kun väki vaurastuu ja muuttaa omistusasuntoihin.

Helsingin ympäristön maalaiskunnat ja kauppalat eivät olleet valmistautuneet kasvun vaatimaan kaavoitukseen ja kunnallistekniikan toteutukseen. Aluerakentamisessa näihin kytkettiin maanhankinta, rahoitus ja asuntosäästäminen yhteistuimin suurimpien pankkien kanssa. Valtion ohjauksessa haettiin tehokkuutta sarjallisuuden ja ruutukaavan avulla. Nosturiradan ekonomia määräsi korttelien muodon.

Aluerakentamisen tuloksena syntyneitä lähiöitä ei myöhemmin purettu, vaan niitä alettiin korjata mittavissa lähiöprojekteissa. Nyt Suomen 300 lähiössä asuu noin miljoona ihmistä.

Espoon kaupungin vuonna 2012 käynnistämässä lähiökehittämishankkeessa tutkitaan Soukan keskeisten osien saneeraamista sekä mahdollisuuksia täydennysrakentamiseen.

kauppa, kioski ja pesula. Yläkerrassa on seurakuntasali, jossa soukkalaisten jumalanpalvelukset pidettiin ennen kappelin rakentamista. Uudenvuoden päivänä 1975 Helsingin piispa Aimo T. Nikolainen vihki yläkerran kirkkotilaksi – perimätiedon mukaan samalla vahingossa koko rakennuksen.

14 Suojatie

Soukan alkuaikoina Soukka-seura maalasi katuun salaa yöllä suojatien, kun kunnallishallinto ei saanut aikaan.

Soukanranta

12 kohdetta • 3 km

15 Hiilimäki

Kutsumanimiä myös Tallimäki ja Mikkolanmäki. Lähellä huippua etelärinteessä on matala kivilatomo, joka on ilmeisesti nuorempi kuin Krattivuoren röykkiöt. Mäki on ollut lähiseudun lasten tunnettu mäenlaskupaikka talvisin.

16 Sökövikens skola

Valmistunut 1994, suunnittelija Reijo Ah-tiainen/Espoon tekninen keskus. Ruot-sinkielisessä yläkoulussa on 270 oppilas-ta. Koulussa painotetaan mm. kestävää kehitystä, loogista ajattelua ja tulevai-suustaitoja.

Koulun pohjoispuolella on Espoon enti-sen kaupungininsinöörin Martti Tieahon aloitteesta 2004 rauhoitettu Martin män-ty, ikää 300 vuotta, nyt jo kelottumassa.

Koulun eteläpuolella Pakkasmäessä on uusi amfiteatteri, jossa toimii vuodesta 2014 Hyökyvuoren kesäteatteri. Ks. tieto-laatikko s. 17.

17 Taidepuisto

Soukanreitin risteyksen ja Ystävyiden sil-lan välissä on taidepuisto, jossa on aiem-min pidetty vaihtuvia näyttelyitä Soukan-pohjan kartanon ja Soukan Taideseuran yhteistyönä.

18 Ystävyiden silta

Vuonna 1994 valmistuneen sillan suun-nitteli taiteilija Urmas Arike Tallinnan Nömmesta, joka on Espoon ystävyys-kaupunginosa.

Vanha kirkkotie haarautui näiltä paik-keilta Sökön maantieltä vielä 1940-luvul-la. Se on edelleen nähtävissä kevyen lii-kenteen väylänä ja pieni osuus on jäljellä myös Nöykkiössä. Pitäjässä oli aikanaan seitsemän kirkkotietä, jotka johtivat Es-poon kirkolle.

19 Soukanlaakson kartanot

Sökön kylästä varhaisin säilynyt mainin-ta on vuodelta 1540, jolloin siellä oli kaksi taloa. Asutusta ja viljelyksiä oli laaksossa puron kahta puolta. Purossa oli pieni vesi-voimalla toimiva mylly. Talot yhdistettiin kruununtilaksi seuraavalla vuosisadalla.

Vuonna 1798 Eric Hendricsson lunasti tilan valtiolta tavalliseksi verotilaksi. Se jaettiin taas 1834, jolloin syntyivät ny-kyiset kartanot nimillä Erikas ja Jona-ses, myöhemmin Övergård ja Nedergård. Molempien päärakennusten vanhimmat osat ovat 1830-luvulta. Maista suurin osa myytiin 1960-luvulla: Soukanpohjan Sa-tolle ja Övergårdin Espoon kauppalalle. Kotitanhuat ovat edelleen samojen suku-jen hallussa.

Soukanpohja: Nedergård on nyt nimeltään Soukanpohja. Sen pääraken-nus paloi 2010, mutta nyt on alkamassa jälleenrakentaminen mahdollisimman pitkälti alkuperäisen mukaisena. Kartan-on tallialueella toimii jo vuodesta 1974 Lounaisrannikon Ratsastuskoulu.

Övergård: Övergårdin päärakennus toimi kiinalaisten metsätyömiesten sai-raalana Helsingin linnoitustöiden aikaan

1916, kun venäläiset hakkauttivat tilan kaikki metsät.

Kun venäläiset saapuivat 1944 vuokraamaansa Porkkalaan, tuli myös malaria-epidemia, jonka ensimmäinen potilas oli Övergårdin isäntä. Tautia hoidettiin kiniinillä eikä kukaan onneksi kuollut.

Etelä-Espoon ruotsinkielisten koulujen hammashuolto alkoi Övergårdissa Brita Söderströmin toimesta 1950-luvun lopulla. Nyt Övergårdin emäntänä on Benita Åkerlund, Espoon työväenopiston pitkäaikainen apulaisrehtori, kotiseutuneuvos ja entinen Soukka-seuran puheenjohtaja.

Jouluaattona klo 12 soitetaan Övergårdin aitan vellikelloa ja julistetaan joulu- rauha Soukassa. Kivinavetta on vuodelta 1872. Päärakennuksen ja Yläkartanontien välissä on myös 1870-luvulla istutettu, 1975 rauhoitettu tammi.

20 Soukanlahden eteläranta

Rantaniityllä Espoonlahdentien molemmin puolin Soukka-seura ylläpitää Espoon kaupungilta vuokraamallaan alueella viljelypalstoja. Näin jatkuu vuosisatainen maatalousperinne Espoonlahdessa.

Niiden takana rannan tuntumassa on Perjantaiseuran vapaa-ajanviettopaikka. Talojen läheisyydessä on pieni kumpu, jossa ennen poltettiin tiiliä omaan tarpeeseen.

Pienessä poukamassa oli ennen Sökön kylän tilojen yhteinen laitur. Nykyinen on yksityisen venekunnan ylläpitämä. Soukanlahden pohjoisrantaan on asema-kaavassa merkitty myös uusi venesatama. Lahdella kuitenkin asustaa harvinainen meriuposkuoriainen, jonka myötä suunnitelmat on toistaiseksi haudattu.

21 Monte Bello

Arkkitehti Yrjö Vaskinen lunasti tästä palstan, antoi sille nimeksi Monte Bello, kaunis kukkula, ja rakennutti viisi haus- kannäköistä eriväristä funkis-tyylistä ke- sämökkiiä. Rannassa oli yhteinen sauna- rakennus. Nykyinen rivitaloasutus on muodostunut 1970–80-luvulla.

22 Klobbenin venevalkama ja uimaranta

Aikaisemmin mantereelta johti puinen silta Pikku-Klobbenille, joka oli saari. Sillan keskellä oli uimakoppi, jota kanta- asukkaat saivat käyttää. Vasta toinen silta vei Klobbenille. Vettä oli niin paljon, että siltojen alta pystyi soutamaan.

Saarella oli komea puinen höyrylaiva- laitur, venevaja ja uimakoppi. Keskellä saarta oli pieni punainen mökki, jossa asui kalastaja-vartija. Kieltolain 1919–32 aikana Klobben oli tärkeä salakuljetetun viinan lastauspaikka.

Nyt Klobbenille pääsee pengertietä ja siellä toimii Soukan Venekerho, jonka satamassa on 372 venepaikkaa. Pohjois- rannalla Espoonlahden talviuimarit Pu- lahdus ry:n pukukopit. Ks. tietolaatikko: Itämeri

23 Näköala Staffaniin

Makkarlahden takana hämmöttävällä Staffanin saarella on suuri punainen talo, jossa toimi 1886–1932 puusepänerverstas laajalti tunnettua puuseppien koulutusta, josta nimitys ”Soukan yliopisto”. Nykyään saarella toimii Norman Nordbergin vene- veistämö ja korjaamo.

Vuonna 1941 Staffanilla koulutettiin neljätoista nuorta virolaista tiedustelijoik-

si. He toimivat Neuvostoliiton miehittä-
mässä Virossa lähettäen tietoja Suomeen.

24 Näköala Kasavuorelle

Vuori on ilmeisesti saanut nimen Kasa-
berg tulista (kasoista), jotka sytytettiin
varoituksena muille kylille vainolaisen
lähestyessä. Talvisodan aikana huipul-
la oli tähystystorni, josta lotat valvoivat
ilmatilaa ja ilmoittivat viholliskoneista
Helsinkiin.

25 Villa Miniato

Valmistui 1904, suunnittelija Eliel Saari-
nen, rakennuttaja Knut Selin. Rakennus-
taiteellisesti Espoon arvokkain asuin-
rakennus, samaa tyyliä kuin hieman
aiemmin valmistunut Gesellius–Lind-
gren–Saarisen toimiston kansallisro-
manttinen Hvitträsk.

Talon julkisivut, kiinteä sisustus, huo-
nekalut ja ympäröivä luonnonmaisema
muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden.
Vaikutteita on saatu karelianismista,
keskiaikaisista linnoista ja jugendista.
Keskeinen tila on kahden kerroksen kor-
kuinen halli, jota kiertää lehteri. Raken-
nuksessa on säilynyt useita erikoisia kaa-
keliuuneja.

Salaneuvos Alfred Nyberg osti Villa
Selinin 1905 ja nimesi sen San Miniaton
kaupungissa Italiassa sijaitsevan kappelin
mukaan. Seuraavan omistajan aikana hu-
vilan puisto nousi kukoistukseensa. Villa
Miniatoon kuului päärakennuksen lisäksi
puutarhurin rakennus, pikkuhuvi-
vieraite varten, mankelihuone, talli, veneva-
ja, jääkellari ja kasvihuoneet. Huvilalla oli
oma venelaituri uimakoppeineen.

Miniato peruskorjattiin ja entisöitiin
1981–83. Tontti on jaettu ja toiselle puo-
liskolle rakennettu yksitoista uutta erillis-
tä punatiilirakennusta.

26 Makkarlahti

Muistona Miniaton loistosta rannan tun-
tumassa seisoo rivi vanhoja hopeapajuja,
joiden läheisyydessä aikoinaan oli tennis-
kenttä ja upea omenapuutarha.

Makkarlahti oli kyläläisten uimaranta.
Nykyään siellä on yksityisen venekerhon
venelaituri.

27 Soukan kelomänty

Noin 450-vuotias mänty on jo täysin ke-
lottunut. Puun korkeus on 20 m, ympä-
rysmitta rinnan korkeudelta 300 cm, rau-
hoitettu 1969.

